

For more information, please call/text us at: **0920-911-1398** or visit:
www.philrice.gov.ph | www.pinoyrkb.com | www.openacademy.ph

Kasano ti agpili iti maiyannatup a barayti nga imula [Panagpili iti Barayti ken Bin-i]

Pilien ti barayti a maiyannatup iti lugar nga adda irigasionna, agpannurray ti tudo, matiktikagan, maagadan, ken naresistencia iti peste nga agraraira iti lugaryo. Maammuan dagitoy nga impormasion manipud iti opisina iti agrikultura, *seed growers*, ken dadduma pay a mannalon iti lugaryo. Nadumaduma ti reaksion dagiti barayti iti peste, saksakit ken kasasaad ti aglawlaw. Kas iti PSB Rc44 ken PSB Rc46, napatator dagitoy para kadagiti lugar a nababa ti temperaturana kas dagiti bambantay ti Cordillera Administrative Region (CAR).

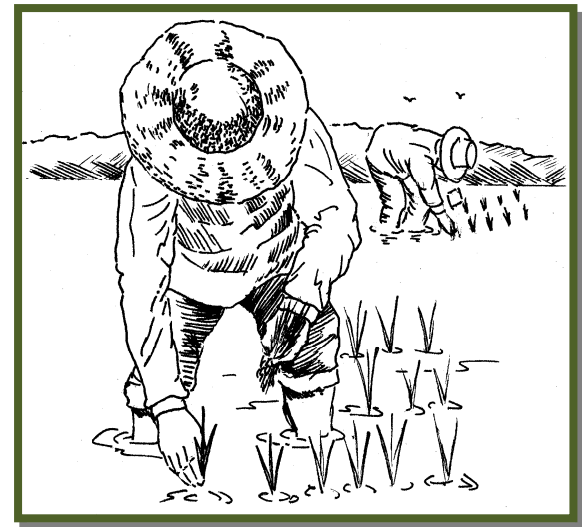
Agmula iti barayti a maitutop iti klima ti lugaryo. Kas koma iti Ifugao Rice Terraces, agmula iti barayti a maitutop para iti nangato ken nalamiis a lugar.

Imula ti maiyannatup a barayti

Masansan a pilien dagiti mannalon dagiti kabbaro a barayti ta patienda a nangatangto ti maapit kadagitoy. Ngem saan laeng a ti kinangato ti apit ti pagbasaran iti napintas a barayti no di pay ti pintas ti kalidad ti bagasna, andur iti saksakit, ken tured iti tikag wenna lamiis. Kummnsulta iti teknisian no ania ti kasayaatan a barayti ti pagay para iti lugaryo.

1. Dagiti banbanag a makatulong iti panagpili iti barayti

- Maiyadaptar iti lokal a klima.* Pilien ti barayti a maiyataday iti klima ti lugaryo. Adda dagiti barayti a para iti patag nga adda irigasionna, patag nga agpannurray ti tudo, nangato ken nalamiis a lugar, maagadan a lugar, ken bangbangkag.
- Kabayag.* Mailisi iti peste ken bagyo dagiti barayti a mabibiit a maapit ngem nababbaba ti apitna. Makapagmula pay iti mamindua wenna mamitlo iti maysa a tawen. Ngem ad-adu ti maapit kadagiti bayag a barayti gapu ta at-atiddog ti tiempo ti panagdakkelda.
- Kinaandur iti tikag.* Nasaysayaat dagiti barayti a makaibtur iti tikag nangruna no ti pagay ket naipuruak a namaga, naladaw, wenna agkurang ti padanumna. Nakirkired iti tikag dagiti barayti para kadagiti lugar nga

Agusar iti certified a bin-i tapno makapatanor iti nasalun-at a bunubon

agpannurray ti tudo ken bangbangkag, kas iti PSB Rc1, PSB Rc14, PSB Rc16, PSB Rc36, PSB Rc38, PSB Rc40, PSB Rc42, ken NSIC Rc222. Ti NSIC Rc192 ket maiyannatup iti agbaliwbaliw a dam-eg ti daga.

- d. *Kinaandur iti peste*. Agusar ti barayti a naandur kadagiti kangrunaan a peste ti lugaryo. Ti Matatag 3 ken Matatag 6 ket natured iti tungro.
 - e. *Kinaandur iti problemado a daga*. Adda dagiti barayti nga agbiag uray saan a nasayaat ti kondision ti daga kas koma naapgad; nakurang ti zinc, *phosphorous*, wenna *iron* na; adu unay a *manganese* wenna *aluminum*; ken nakontaminaran iti sabidong a daga. Maiyannatup ti PSB Rc1 para iti naalsem a daga; PSB Rc48, PSB Rc50, PSB Rc84, PSB Rc86, PSB Rc88, ken PSB Rc90 para iti salado a daga. Adda pay kabbaro a barayti (Salinas 1, 2, 3, 4 ken 5) a naibtur iti apgad ken makaited iti nasayaat nga apit.
 - f. *Kinakired iti panagdeppes*. Dagiti banbanag a makaapektar ti panagdeppes ket katayag ti mula, karaniag ti init, kaaddayo ti pinuon, kaadu ti naiyaplikar nga abono/ganagan/bugaso, wagas ti panakaimula, kapigsa ti angin ken tudo, kaakaba ti bulong, kadakkel ti puon, ken panagramut. Nakired iti panagdeppes dagiti barayti nga IR8, PSB Rc2, PSB Rc30, PSB Rc34, ken PSB Rc74.
 - g. *Kinaandur ti pannakatinep iti danum*. Importante daytoy a kalidad no napaut ti tudo ken no matinep ti pagay iti las-ud ti 2-3 nga aldaw. Maibturan ti Submarino 1 ti pannakatinep agingga 14 nga aldaw kabayatan iti panagdakkelnan.
2. Saan nga amin a saguday a nasao iti ngato ket isu iti pilienyong a barayti. Pilien ti barayti a maiyannatup, kasapulan, ken makasolbar ti problema iti lugaryo.
 3. Lappedan ti panagraira ti peste babaen ti panaggigiddan a panagmula. Masapul a sika ken dagiti karrubam a mannalon ket makaraep iti las-ud ti makabulan (20 ektaria nga agdedenna a talon).
 4. Agmula iti *certified* wenna *good seeds* a maiyataday iti talonyo. Ti *certified seeds* ket 98% a puro, nadalus, namsek, agpapada ti binukel ken panagtubona a saan a nababbaba ngem 85%. Ti panagusar iti *certified* a bin-i ket agresulta iti nasalun-at a bunubon nga alisto ken agpapada ti panagdakkelnan. Makatulong daytoy a mangpangato iti apit iti 5-10%.
 5. Laglagipen a ti nasalun-at a bunubon ket ad-adu ti ramut, naparpardas ti panagdakkel, ken agpapada ti takderda kumpara iti bunubon a naggapu iti saan a napintas ti kalidadna a bukel. Isu a nangatngato ti apit ti *certified* a bin-i.

Content

Reviewed by:

Thelma F. Padolina

Translated by:

Bethzaida M. Catudan

Reynold M. Caoili

Julie Pinpin

Eufemio Barayuga

Language Editors:

Bethzaida M. Catudan

Leah May dC. Tapeç

Maribel B. Alupay

Reynold M. Caoili